

ЕКОНОМСКИ ИЗАЗОВИ У УСЛОВИМА УБРЗАНОГ РАЗВОЈА ДИГИТАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ

ECONOMIC CHALLENGES IN THE CONDITIONS OF ACCELERATED DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY

Тамара Радовановић

Студент мастер студија, Универзитет у Источном Сарајеву, Факултет пословне
економије Бијељина, Република Српска, Босна и Херцеговина
tamara9613@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-2121-2147

Апстракт: *Глобализација, као процес стварања „свијета без граница“, представља снажан планетарни процес све гушће повезаности појединачних друштава и стварања јединственог глобалног система који почива на брзом ритму изградње глобалне економије и изумима техничко-технолошке револуције. Глобализација доноси све чешће и све далекосежније промјене које изискују правовремена и цијеловита прилагођавања. Развој и ширење нове, дигиталне економије подстакнут је динамичним успоном информационо-комуникационих технологија и токовима глобализације. Дигитална економија је глобална, умрежена, оснажена технолошким напретком и достигнућима, препуна нових могућности и изазова, спремна да нам понуди онолико колико смо спремни да учимо. Изазови за развој дигиталне економије односе се на изградњу свих неопходних компоненти инфраструктуре, како на нивоу појединачне компаније, тако и на нивоу цијеле државе. Методе истраживања које ће се користити у овом раду су методе које су карактеристичне за друштвена истраживања, у којима ће бити издвојене научна дескрипција, затим индуктивно-дедуктивна и компаративна анализа. Циљ овог рада јесте да саследа и опише најзначајнија обиљежја дигиталне економије, као и изазове који се пред појединцем и државом налазе на путу усвајања промјена које она доноси.*

Кључне ријечи: *глобализација, информационо-комуникационе технологије, дигитална економија*

JEL класификација: O10

Abstract: *Globalization, as a process of creating a “world without borders”, is a strong planetary process of increasingly dense connections of individual societies and the creation of a single global system based on the rapid pace of building a global economy and inventions of technological revolution. Globalization brings more and more far-reaching changes that require timely and comprehensive adjustments. The development and expansion of the new, digital economy has been stimulated by the dynamic rise of information and communication technologies and the flows of globalization. The digital economy is global, networked, empowered by technological advances and achievements, full of new opportunities and challenges, ready to offer us as much as we are willing to learn. Challenges for the development of the digital economy relate to the construction of all necessary components of infrastructure, both at the level of individual companies and at the level of the entire country. The research methods that will be used in this paper are methods that are characteristic of social research, in which scientific description will be singled out, followed by inductive-deductive and comparative analysis. The aim of this paper is to review and describe the most important features of the digital economy, as well as the challenges facing individuals and the state on the path to adopting the changes it brings.*

Key Words: *globalization, information and communication technologies, digital economy*

JEL classification: O10**1. УВОД**

Дигитална револуција представља једну од најзначајнијих прекретница у историји човјечанства. Развој информационо-комуникационих технологија и појава интернета отвориле су до сада неслућене путеве ширења и размјене информација, идеја и знања, а људски ум постао је оличење снаге која све покреће бацивши у сјенку остале ресурсе. Дигитална економија је економија која је заснована на дигиталним технологијама укључујући и дигиталне комуникационе мреже и друге повезане информационе технологије. „Појам дигитална економија се користи и као синоним за „информационо друштво“. Половином прошлог вијека појавио се овај термин којим је описивано футуристичко друштво које је снажно зависно од информација. У таквој економији, дигитално умрежавање и комуникациона инфраструктура пружају глобалну платформу на којој се дјелује, комуницира, сарађује и траже информације.“ (Крсмановић, 2014)

Дигиталном трансформацијом редефинишу се пословни модели. Традиционални бизниси се под утицајем ИКТ трансформишу у настојању да остану конкурентни у новој економији. Развој нових технологија и већа доступност услуга је прилика за убрзани економски развој. Са порастом сазнања о високој позитивној корелацији између дигитализације и економског раста, расте и свијест о неминовном укључивању у токове дигиталне економије, како

на нивоу појединачних предузећа, тако и на нивоу државе. За усвајање новонасталих промјена и развој дигиталне економије неопходно је предузети корак у изградњи неопходних компоненти инфраструктуре.

2. СТВАРАЊЕ „СВИЈЕТА БЕЗ ГРАНИЦА“

Глобализација је веома комплексна, често противрјечна појава и друштвено-историјски процес који захвата све области индивидуалне и колективне људске egzистенције. Она није везана само за политику, већ и за науку, економију, технологију, културу, религију, забаву, спорт и медије. Интеграција је нужни планетарни процес, јер парни ваљци информатичке револуције, експанзија свјетског тржишта, слободна циркулација робе и капитала све више плету мрежу све гушће међузависности друштава. Неки теоретичари описују глобализацију као процес стварања „свијета без граница“ или „јединственог свјетског система“ у ком постајемо повезанији него икада раније у историји људске цивилизације, посебно кроз снажни развој комуникација, информационо-комуникационих технологија, транспорта, међународне трговине итд. Ријеч је о снажном планетарном процесу све гушће мрежне повезаности појединачних друштава и стварању јединственог глобалног система који почива на брзом ритму стварања глобалне економије и изумима техничко-технолошке револуције.

Еру глобализације карактеришу дјелимични губитак политичког и економског суверенитета држава уз доминацију глобалних политичких и економских институција, ширење мултинационалних компанија и њихова доминација у глобалној економији, успон и ширење информационо-комуникационих технологија те драстичан пад цијене телекомуникација и рачунарске опреме. Ријетки су данас примјери људске дјелатности (профитне и непрофитне) у којима се не препознају елементи иностраности и глобализације (разне робе, услуге, трансфери, умјетност и култура са својим производима, спорт, наука итд.). Дакле, данашњи човјек живи у условима глобалног тржишта и конкуренције. „Мјесто и успјешност привредних субјеката и институција поједине земље у условима глобализације најбоље се манифестује ако су наведени субјекти респектабилни и просперитетни у свјетским размјерама, према индикаторима глобалне свјетске конкуренције. Није довољно бити међу најбољим субјектима на домицилном тржишту.“ (Дробац, 2009)

3. ДИГИТАЛНА ЕКОНОМИЈА

Почетак примјене рачунара у пословне сврхе половином прошлог вијека отворио је ново поглавље у економској теорији и пракси. Захваљујући примјени технологије, компаније су постигле смањење трошкова обраде података аутоматизацијом и унапређење ефикасности организације интеграцијом софтверских апликација у јединствени управљачки информациони систем. Појава интернета и незаустављиви процеси глобализације доносили су прегршт иновација и промјена у области економије. У почетку су ови процеси били

схваћени као технолошке иновације индустријске економије, међутим, временом је дошло до суштинских трансформација готово свих димензија економије какву смо познавали, те је велики број стручњака широм свијета покушао описати и дефинисати надоласеће промјене. Таласи новонасталих промјена обиљежени су различитим терминима: нова економија, дигитална, информатичка, интернет, виртуална економија, економија знања итд.

Према Oxford рјечнику, дигитална економија је „економија која функционише првенствено путем дигиталне технологије уз доминацију електронских трансакција путем интернета“. Развој и експанзија нове, дигиталне економије омогућени су убрзаним развојем информационо-комуникационих технологија и процесима глобализације. Нова економија доноси толико суштинских промјена на свим пољима економије да неизбежно захтијева да буде дефинисана и истражена као посебна област. „Нова економија је динамичка, глобална и умрежена, знање постаје најважнији ресурс, а фактори конкурентности предузећа су иновације, квалитет производа и услуга, вријеме и ниски трошкови. За разлику од класичне економске теорије која се базира на аксиому ријеткости и према којој ријеткост генерише вриједност, нова економска теорија заснована је на аксиому да обиље генерише вриједност (Вриједност мреже расте као квадрат броја њених корисника – Меткалфеов закон).“ (Крсмановић, 2014)

„Људска домишљатост постаје најважнија особина дигиталне економије. Управљање знањем или менаџмент знања (МЗ) постаје неопходно за раст дигиталне економије, а своди се на прикупљање организационих пракси везаних за генерисање, биљежење и ширење вјештина и тзв. *know-how*.“ (Крсмановић, 2014) Знање, креативност, иновације и комуникације међу људима постају основ за креирање вриједности и раст дигиталне економије. Започињање новог посла у овој области захтијева много мање почетног капитала него икада раније, а много више познавања напредних технологија, канала комуникације и предности маркетинга. Дошло је до потпуне трансформације простора и времена као димензија реалности; физичка удаљеност више не представља проблем у процесима пословања, комуникације, продаје, размјене идеја, а радно вријеме постало је превазиђен концепт, па су готово сви производи и услуге доступне било када и било гдје. Купци могу наручити све што желе из удобности свог дома у било које доба дана, изабрати одговарајући производ или услугу на основу квалитета, цијене, погодности испоруке, начина плаћања, у широком спектру понуђених услуга. За онлајн продају нису неопходни трошкови за изложбени и продајни простор, за продајно особље, за посреднике, а маркетинг на интернету много је јефтинији и ефикаснији, тако да можемо закључити да и продавци имају низ погодности и разлога да се „преселе“ на мрежу. Како наводи Крсмановић (2020), „нова економија остварује незапамћен раст и има учешће од око 10% у бруто домаћем производу развијених земаља, пружа нове прилике за развој и може бити употребљена у борби против сиромаштва“. Узимајући у обзир све ове разлоге, све земље одлучују се за улагање у развој нових технологија и учешће на глобалном тржишту.

3.1. Изазови развоја дигиталне економије

Свака држава, или појединачна компанија, која се одлучи за улагање у развој информационо-комуникационих технологија и учешће у токовима дигиталне економије, мора одговорити на питање: које услове је неопходно испунити да би се успјешно развијале информационо-комуникационе технологије и интернет, уз достизање резултата њихове употребе? Развој ИКТ инфраструктуре зависи од друштвено-економских услова и људског капитала сваке земље. По Миловановићу (2013), „да би се постигао економски развој уз помоћ ИКТ у неразвијеним земљама, националне владе би прво морале да изграде окружење које доприноси експанзији ИКТ, да препознају факторе који спречавају или отежавају овај процес, и да елиминишу или бар ублаже њихово дејство“. ИКТ допуњује друге инфраструктуре које на синергијски начин дјелују на подстицање друштвено-економског развоја. Нпр, ИКТ инфраструктура је потпуно неупотребљива у случају када не постоји систем за поуздану дистрибуцију електричне енергије. За развој дигиталне економије неопходно је имати равномјерно развијене сљедеће сегменте: (Лазовић, Ђуричковић, 2018, стр. 91)

1. физичко-технолошку инфраструктуру,
2. нормативну и институционалну инфраструктуру,
3. едукативну инфраструктуру,
4. безбједносну инфраструктуру,
5. пословну и предузетничку инфраструктуру.

3.1.1. Физичко-технолошка инфраструктура

У физичко-технолошку инфраструктуру спадају све компоненте које у физичком смислу обезбјеђују функционисање дигиталне економије. Најзначајније електронске и комуникационе мреже, путем којих се пружају услуге, можемо подијелити у двије групе: 1. кабловске мреже и 2. бежичне мреже. Кабловске мреже могу се подијелити на:

- телефонске мреже (xDSL – Digital Subscriber Line) – мреже базиране на бакарним кабловима;
- мреже нове генерације (FTTx) – мреже базиране на оптичким кабловима;
- мреже кабловских оператера – мреже базиране на коаксијалним кабловима;
- хибридне оптичко-коаксијалне мреже (HFC).

У оквиру бежичних мрежа паралелно егзистирају различити типови, које можемо сврстати у сљедеће групе:

- GSM/GPRS/EDGE – мобилне мреже друге генерације,
- UMTS/HSDPA/HSPA – мобилне мреже треће генерације,
- Wi - Fi – бежичне локалне мреже,
- WIMAX – фиксни бежични приступ,

- LTE (Long Term Evolution) – мобилне мреже четврте и пете генерације (4G и 5G).

Прве фазе развоја мрежа карактерисале су успорене и ускопојасне форме. У почетку су се корисници преко dial-up веза повезивали на интернет. Био је то метод који је подразумијевао да се успоставља конекција са Интернет провајдером уз помоћ класичне телефонске линије. Пренос података овим путем био је изузетно спор и непоуздан, а фиксна телефонија била је блокирана приликом употребе интернета. Међутим, до истинских промјена је дошло појавом широкопојасног приступа, и заправо се о дигиталној економији и њеном пуном развоју у правом смислу може говорити само уколико су створени услови за технолошку платформу за широкопојасни приступ. Broadband комисија за одрживи развој, која је основана 2010. године од стране Уједињених нација као највише међународно тијело за промовисање широкопојасног приступа као покретача глобалног развоја, дефинисала је широкопојасни интернет као “интернет велике брзине и приступа који је увијек укључен и способан за пружање вишеструких услуга истовремено”. Широкопојасни приступ је много комфорнији и напреднији од ранијих технологија и нуди могућност много већих брзина и слања и преузимања разних апликација, сервиса, видео записа итд.

Велику важност за изградњу физичко-технолошке инфраструктуре имају и све остале компоненте хардвера и софтвера које пружају подршку развоју дигиталне економије. Пад цијена рачунарске опреме и различитих уређаја, и истовремени динамичан развој, дали су велики допринос ширењу идеја дигитализације. Данас један таблет (смарт уређај) има снагу процесора једнаку 5 000 десктопова од прије само 30 година. Данашњи смарт телефон, који кошта неколико стотина долара, има више рачунарске снаге и капацитета за складиштење података него што је било доступно цијелом свијету 1960. године.

3.1.2. Нормативна и институционална инфраструктура

Да би дигитална економија имала чврст темељ за развој, и да би електронски токови били валидни и прихваћени као легални тип економије, држава мора да посједује развијену нормативну и институционалну инфраструктуру. Нова економија мора бити подржана институцијама, институционалним механизмима и законским прописима који дефинишу политике и правце развоја дигиталне економије. „Дигитализација више није опција већ нужност за предузећа и економије које желе да буду глобално конкурентне. Важност дигиталне трансформације морају препознати и подузетници и држава.“ (Станкић, 2018) Лазовић и Ђуричковић (2018) објашњавају да је задатак ових институција да се „баве осмишљавањем политика развоја дигиталног друштва, као и формирањем посебних тијела чији ће искључиви и доминантни задатак бити надзирање поштовања правила у оквирима дигиталне економије и регулација дигиталног тржишта“. Код нормативне регулативе неопходно је усвојити сет закона којима се регулишу све области дигиталног пословања. Неки од значајнијих закона су:

1. Закон о електронском потпису – према Закону о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од повјерења у електронском пословању, електронски потпис представља „скуп података у електронском облику који су придружени или логички повезани са другим (потписаним) подацима у електронском облику, тако да се електронским потписом потврђује интегритет тих података и идентитет потписника”.
2. Закон о електронској трговини – којим се уређују правила и стандарди електронског трговања, односно питања пружања услуга на раздаљину путем електронске опреме за обраду и складиштење података, одговорности давалаца услуга информационог друштва и правила у вези са закључивањем уговора у електронској форми.
3. Закон о електронским комуникацијама – којим се уређују услови и стандарди одвијања комуникација у области дигиталне економије.
4. Закон о електронској управи – којим се утврђује обавеза јавне администрације у пружању услуга и сервиса у електронској форми грађанима и привредним субјектима. Електронска управа подстиче подизање стандарда вођења и управљања јавном управом, унапређује комуникацију и сарадњу институција јавне власти и грађана и предузетника, значајно доприноси редуковању административних препрека у свим подручјима на која утиче јавна управа, затим повећава доступност свих информација и могућности ефикасног комуницирања с органима власти, унапређује одвијање демократских процеса у друштву.
5. Закон о информационој безбједности – којим се обезбјеђује примјена мјера и стандарда заштите у виртуалном свијету.

3.1.3. Едукативна инфраструктура

Тамо гдје људи не прихвате експанзију ИКТ, интернета и свих промјена које долазе уз то, дигитална економија нема основа за развој и ширење. Како наводе Лазовић и Ђуричковић (2018), „развој дигиталне економије подразумијева висок ниво информатичке писмености опште популације, као и критичну масу специјалистичких ИТ кадрова.” Управо из тог разлога, правилна едукација постаје кључ успјеха нове економије. У програмима основног и средњошколског образовања укључени су веома важни предмети за усвајање и развијање основних знања и способности употребе информационо-комуникационих технологија.

До прије петнаестак година информатичка писменост се базирала само на познавању конфигурације рачунара као и кориштењу програма за обраду текста, табличне прорачуне и израду презентација, док је данас то у другом плану, а у први план избијају кориштење интернета, слање и примање е-поште, као и кориштење WWW (World Wide Web-a) те објављивање садржаја на интернету. Информациона писменост представља препознавање потребе за информацијом, знања и вјештине доласка до информације и способности вредновања и правилне употребе исте, у циљу рјешавања одређеног проблема. Данас се све чешће сусрећемо и са термином дигитална писменост, који подразумијева

“доношење суда о онлајн изворима, претраживање интернета, управљање мултимедијском грађом, комуницирање путем мреже.”

3.1.4. Инфраструктура информационе безбједности

Информациона безбједност обухвата развијене, устаљене, стандардизоване системе који гарантују сигурност и заштиту код дигиталног пословања, и који се ипак никада не смију посматрати као коначна рјешења, већ се континуирано морају унапређивати и адаптирати новонасталим околностима. Може се говорити о безбједности на глобалном, државном нивоу, нивоу компаније или институције, и безбједности на нивоу појединца. Поставља се веома важно питање: од чега морамо да се заштитимо? Нажалост, појавио се широк спектар различитих пријетњи и ризика који могу угрозити информациону безбједност. Потребно је говорити о грешкама, кваровима и саботажама које, намјерно или ненамјерно, може изазвати људски фактор, запослени или софтверски стручњаци, преварама и крађама и осталим злонамјерним активностима, ради стицања одређене користи. Узроци такође могу бити губитак физичке и инфраструктурне подршке, тј. проблеми са напајањем електричном енергијом, прекид комуникација, елементарне непогоде, упади хакера са намјером доношења штете и угрожавања рада система, ширење вируса, нарушавање приватности корисника итд.

Сигурна дигитална економија подразумијева доношење безбједносних стратегија и закона на државном нивоу, и поштовање безбједносних стандарда (Стандарди из ISO/IEC 27000 серије) правила и процедура на нивоу компанија и појединачних корисника. ISO – International Organization for Standardization је независна, невладина, међународна организација са 167 земаља чланица, чија историја почиње још давне 1946. године. “Преко својих чланица, окупља стручњаке у циљу размјене знања и развоја добровољних, на конзенсузу заснованих, тржишно релевантних међународних стандарда који подржавају иновације и пружају рјешења за глобалне изазове.” Када су у питању корисници, заштита на њиховом нивоу почиње ауторизацијом. Устаљени су системи лозинки и шифрирања за приступ уређајима и софтверским пакетима. Овај систем заштите додатно је ојачан системима енкрипције, јавних и приватних кључева, дигиталног потписа, дигиталне сертификације и сл. Системом процесора плаћања (Payment Gateway) обезбјеђен је висок ниво заштите трансакција.

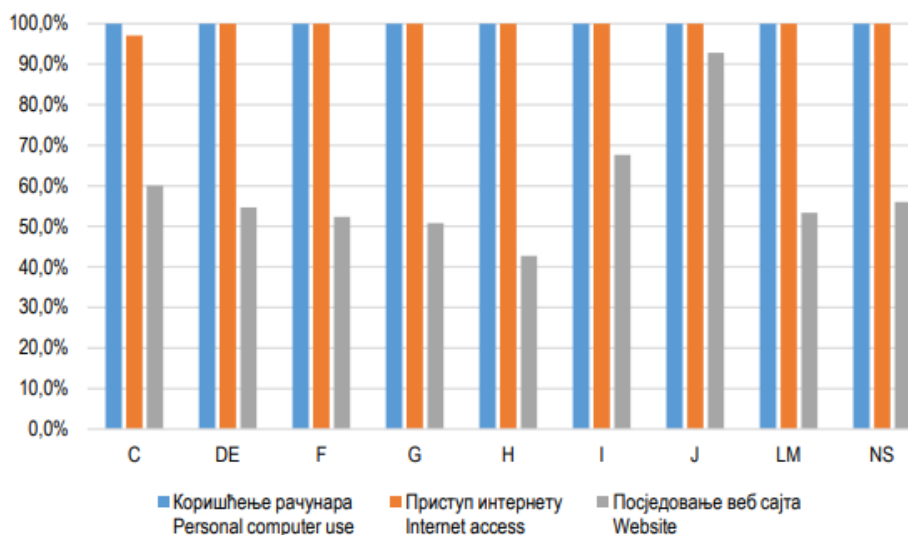
3.1.5. Пословна и предузетничка инфраструктура

Једну од кључних компоненти дигиталне економије чине предузетници, компаније и пословне организације спремне на ризик, изазове и усавршавање. Уколико бизнис заједница и појединци предузетници немају довољно енергије, знања и спремности да створе дигитално тржиште, узалудни су сви остали инфраструктурни услови. “Критични фактор развоја предузећа у дигиталној економији постаје софтвер, а информационим технологијама се приписује двије

трећине пораста продуктивности предузећа.“ (Крсмановић, 2014) Дигитална економија може допунити и унаприједити традиционалну економију, односно постојећи модел пословања. Дио пословања намијењен старим корисницима задржава се док год они постоје и траже услуге на традиционалан начин. Републички завод за статистику РС спровео је истраживање о употреби информационо-комуникационих технологија у предузећима. Подаци прикупљени овим истраживањем односе се на предузећа са сједиштем у Републици Српској и на њихову употребу информационо-комуникационе технологије у 2021. години.

Графикон 1. Употреба ИКТ-а у предузећима према подручју дјелатности

Извор: Републички завод за статистику РС, 2021.

На приказаном графикону: C - Прерађивачка индустрија; F - Грађевинарство; G - Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала; H - Саобраћај и складиштење, LM - Пословање некретнинама, стручне, научне и техничке дјелатности; DE - Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, снабдјевање водом, канализација, управљање отпадом дјелатности санације (ремедијације) животне средине; I - Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство; J - Информације и комуникације; NS - Административне и помоћне услужне дјелатности, поправке рачунара.

Према подацима Републичког завода за статистику РС (2021), резултати истраживања о информационо-комуникационим технологијама у предузећима, спроведеног у 2021. години, показују да 99% предузећа има пристап интернету, при чему 94,9% користи један од типова фиксне широкопојасне интернет конекције. Преносиве уређаје који омогућавају мобилну интернет везу, својим

запосленим за пословне потребе, обезбјеђује 62% предузећа. Уређаји који омогућавају мобилну интернет конекцију запосленима за пословне потребе најзаступљенији су код великих предузећа (91%) и предузећа која припадају подручју дјелатности Ј - Информације и комуникације (79%). Веб страницу посједује 55,6% предузећа, а од понуђених услуга које су најзаступљеније на њиховим веб страницама су свакако опис роба, услуга и цјеновник (95,2%), линкови ка профилима на друштвеним мрежама (47,1%) те онлајн наручивање или резервисање производа и/или услуга (17,2%).

Најзаступљенији вид учешћа предузећа на друштвеним мрежама је путем Facebook-а (49,1%). Током 2020. године, под утицајем пандемије Ковида-19, 6,7% предузећа је започело или повећало ангажовање за интернет продају робе или услуга. Истраживање је показало да је током 2020. године 29,5% предузећа повећало број запослених са даљинским приступом електронској пошти предузећа, 14,7% повећало број запослених са даљинским приступом ИКТ систему предузећа, те 25,4% предузећа повећало број онлајн састанака.

ЗАКЉУЧАК

Развој дигиталне економије подстакнут је економским разлозима: смањење трошкова трансакција, унапређење ефикасности управљања и одлучивања, повећање конкурентске снаге приступом већим тржиштима, смањење трошкова и повећање ефикасности маркетинга, могућност успостављања квалитетније комуникације између продаваца и купаца, повећање могућности укључивања неразвијених земаља у изградњу глобалне економије итд. На путу структуралне трансформације економије, друштво мора бити спремно на реорганизацију физичко-технолошке, институционалне и нормативне, едукативне инфраструктуре, инфраструктуре информационе безбједности и пословне и предузетничке инфраструктуре. Чињеница да су интернет и web, као платформе нове економије, настали као некомерцијални пројекти али били знатно подржани од стране државе, говори о томе колико је велика њена улога у настанку и развоју дигиталног тржишта. Ипак, нове технологије, иновације и на њима заснована економија захтијевају и даље квалитетне, правовремене државне интервенције. Да би се дигитална економија несметано и правилно развијала, пут њеног развоја мора бити одређен законским оквирима. Радник знања је носилац нове економије. Као никада раније, интелектуални капитал, креативност, идеје и информације добијају огроман значај и постају пресудни фактори продуктивности и економског раста. Само уједињени напори државе, предузетника и друштва у цјелини могу створити све потребне услове за развој дигиталне економије. Велика улагања од стране државе у технолошку инфраструктуру, истраживања нових технологија и усавршавање и едукација радне снаге једини су начин за економски раст у доба дигиталне економије.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Дробац, М. М. (2009). *Савремена људска дјелатност (глобализација, менаџмент и менаџер)*. Економика пољопривреде, број 2/2009, 255-263. Нови Сад: Факултет за правне и пословне студије.
- [2] Крсмановић, Б. (2014). *Концепт дигиталне економије*. Економист: часопис за економску теорију и праксу, број 15, 4-10. Бијељина: Факултет пословне економије.
- [3] Крсмановић, Б., Гавриловић, З. (2020). *Феномен дигиталног јаза*. Јахорински пословни форум 2020, 121-130.
- [4] Лазовић, В., Ђуричковић, Т. (2018). *Дигитална економија*. Цетиње: Национална библиотека Црне Горе.
- [5] Миловановић, С. М. (2013). *Дигитална подела у Србији из демографске перспективе*. Зборник радова филозофског факултета XLIII 2/2013, 301-319. Универзитет у Нишу.
- [6] Петровић, В., Мишић, Ц. (2019). *Изазови четврте индустријске револуције и посљедице за међународну економију*. Зборник радова ЕконБиз, 214-226. Бијељина: Факултет пословне економије.
- [7] Станкић, Р. (2018). *Дигитализација пословања у функцији развоја националне економије*. Зборник радова ЕконБиз, 10-19. Бијељина: Факултет пословне економије.
- [8] Антић, М. (2018). Информациона и информатичка писменост. Преузето 11.4.2022. са сајта [INFORMACIONA I INFORMATIČKA PISMENOST | EPALE \(europa.eu\)](https://www.europa.europa.eu/infocentre/infocentre_en.htm)
- [9] Еволуција дигиталне компетитивности: дигитална писменост у ЕУ, 2019. Преузето 11.4.2022. са сајта [Evolucija digitalne kompetitivnosti: digitalna pismenost u EU | Studentski Poduzetnički Inkubator \(efst.hr\)](https://www.efst.hr/evolucionarna-digitalna-pismenost-u-eu/)
- [10] Закон о електронским комуникацијама. "Сл. гласник РС", бр. 44/2010, 60/2013 - одлука УС, 62/2014 и 95/2018 - др. Закон. Преузето 9.4.2022. са сајта [Zakon o elektronskim komunikacijama \(paragraf.rs\)](https://www.slvesnik.rs/Zakon-o-elektronskim-komunikacijama-paragraf.rs)
- [11] Закон о електронској трговини. "Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 95/2013 и 52/2019. Преузето 9.4.2022. са сајта [Zakon o elektronskoj trgovini \(paragraf.rs\)](https://www.slvesnik.rs/Zakon-o-elektronskoj-trgovini-paragraf.rs)
- [12] Закон о електронској управи. "Сл. гласник РС", бр. 27/2018. Преузето 9.4.2022. са сајта [Zakon o elektronskoj upravi | Paragraf Lex propisi](https://www.slvesnik.rs/Zakon-o-elektronskoj-upravi-Paragraf-Lex-propisi)
- [13] Закон о електронском документу, електронској идентификацији, и услугама од повјерења у електронском пословању. "Сл. гласник РС", бр. 94/2017 и 52/2021. Преузето 9.4.2022. са сајта [Zakon o elektronskom dokumentu, elektronskoj identifikaciji i uslugama od poverenja u elektronskom poslovanju \(paragraf.rs\)](https://www.slvesnik.rs/Zakon-o-elektronskom-dokumentu-elektronskoj-identifikaciji-i-uslugama-od-poverenja-u-elektronskom-poslovanju-paragraf.rs)
- [14] Закон о информационој безбједности. "Сл. гласник РС", бр. 6/2016, 94/2017 и 77/2019. Преузето 9.4.2022. са сајта [Zakon o informacionoj bezbednosti \(paragraf.rs\)](https://www.slvesnik.rs/Zakon-o-informacionoj-bezbednosti-paragraf.rs)
- [15] Значење појма дигитална економија. Преузето 5.4.2022. са сајта [DIGITAL ECONOMY | Meaning & Definition for UK English | Lexico.com](https://www.lexico.com/en/meaning/digital-economy)
- [16] Интернационална организација за стандардизацију, о нама. Преузето 12.9.2022. са сајта [ISO - About us](https://www.iso.org/iso/about-us.html)
- [17] Употреба ИКТ у предузећима, 2021. Републички завод за статистику РС. Преузето 13.4.2022. са сајта [Upotreba IKT Preduzeca 2021.pdf \(rzs.rs.ba\)](https://www.rzs.rs.ba/Upotreba-IKT-Preduzeca-2021.pdf)

SUMMARY

Development of the digital economy is encouraged by economic reasons: reducing transaction costs, improving management and decision-making efficiency, increasing competitive power by accessing larger markets, reducing costs and increasing marketing efficiency, the possibility of establishing better communication between sellers and customers, increasing the possibility of involving underdeveloped countries in building the global economy etc. On the path of structural transformation of the economy, society must be ready to face the reorganization of the physical-technological, institutional and normative, educational infrastructure, information security infrastructure and business and entrepreneurial infrastructure. The fact that the Internet and the Web, as platforms of the new economy, emerged as non-commercial projects but were significantly supported by the state, speaks of how great its role is in the emergence and development of the digital market. However, new technologies, innovations and the economy based on them still require high-quality, timely state interventions. In order for the digital economy to develop smoothly and properly, the path of its development must be determined by legal frameworks. The knowledge worker is the bearer of the new economy. As never before, intellectual capital, creativity, ideas and information are gaining enormous importance and are becoming crucial factors in productivity and economic growth. Only the united efforts of the state, entrepreneurs and society as a whole can create all the necessary conditions for the development of the digital economy. Large investments by the state in technological infrastructure, research into new technologies and training and education of the workforce are the only way to economic growth in the digital economy.